

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

27.07.2022. Nr. 1.7-2/710

Uz 22.06.2022 Nr. KSP-22-2-nd

Rīgas valstspilsētas pašvaldībai

Par SIA “Rīgas meži”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Rīgas domes Kapitālsabiedrību pārvaldes vēstuli, kurā lūgts sniegt KP viedokli par sagatavoto Rīgas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) līdzdalības SIA “Rīgas meži” izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) un SIA “Rīgas meži” darbības atbilstību Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta prasībām.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti VPIL 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas biedrība “Latvijas Ainavu arhitektu asociācija”, biedrība “Latvijas Mežu sertifikācijas padome”, biedrība “Latvijas Kokrūpniecības federācija”, biedrība “Latvijas Kokmateriālu pārdevēju biedrība” un biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”, KP sniegs atzinumu par SIA “Rīgas meži” darbības atbilstību VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā norādīto informāciju 100 % SIA “Rīgas meži” kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.¹

SIA “Rīgas meži” statūtos² norādīti šādi komercdarbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram:

- 1) mežsaimniecība un mežizstrāde (02);
- 2) koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (16);
- 3) operācijas ar nekustamo īpašumu (68);
- 4) ēku uzturēšanas un ainavu kopšanas pakalpojumi (81);

¹ Pieejams: <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/40003982628>

² SIA “Rīgas meži” statūti, <https://www.rigasmezi.lv/lv/dokumenti/statuti/?doc=1321>

5) pārējā izglītība (85.5).

Izvērtējumā norādīts, ka, atbilstoši SIA “Rīgas meži” komercdarbības veidiem, kas noteikti tās statūtos, Izvērtējuma sagatavošanas kontekstā var izšķirt šādus SIA “Rīgas meži” pamatdarbības virzienus, kā arī citus darbības virzienus.

Pamadarbība:

- 1) meža teritoriju apsaimniekošana (t.sk. mežsaimniecība, mežizstrāde);
- 2) apstādījumu teritoriju kopšana.

Papildpakalpojumi:

- 1) stādu audzēšana un tirdzniecība;
- 2) zāgmateriālu ražošana un tirdzniecība;
- 3) nekustamā īpašuma pārvaldīšana un iznomāšana;
- 4) zemes dzīļu apsaimniekošana;
- 5) vides izglītība.

Līdz ar to KP sniegs viedokli par SIA “Rīgas meži” darbības virzieniem, atbilstoši iepriekšminētajam iedalījumam.

Meža teritoriju apsaimniekošana

SIA “Rīgas meži” pārvalda nekustamos īpašumus, kas ir ieguldīti tās pamatkapitālā, kā arī Pašvaldības īpašumā esošās meža zemes, kas ar līgumiem ir nodotas SIA “Rīgas meži” pārvaldīšanā un apsaimniekošanā – meža zeme Rīgas valstspilsētas teritorijā un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, meža zeme ārpus Rīgas valstspilsētas teritorijas, meža zemes Mežaparkā.

Lai gan SIA “Rīgas meži” darbība meža pārvaldīšanas jomā ir vērsta uz ienākumu (peļņas) gūšanu un finanšu mērķu sasniegšanu, tomēr par galvenajiem uzskatāmi nefinanšu mērķi – Pašvaldības kā publiskas personas un sabiedrības interešu un vajadzību efektīva nodrošināšana.

SIA “Rīgas meži” pamatdarbība ir saistīta ar meža kā stratēģiski svarīga nekustamā īpašuma pārvaldīšanu, kā rezultātā jānodrošina nekustamā īpašuma lietošana un uzturēšana (saglabāšana) un jāveicina tā uzlabošana. SIA “Rīgas meži” apsaimniekošanā jānodrošina vidi saudzējošas darbības un jāveic ieguldījumi vides ilgtspējīgai attīstībai nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai, kā arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.

SIA “Rīgas meži” nodrošina tikai īpašumā vai tās pārvaldīšanā nodoto Pašvaldības nekustamo īpašumu apsaimniekošanu, tādēļ tas nav tirgū piedāvāts pakalpojums citām personām. Savukārt privātā sektora komercdarbības pamatmērķis ir peļņas gūšana un finanšu mērķu sasniegšana, kas neatbilst un nav pieļaujami publiskās jomas specifikai. Tādējādi gadījumā, kad visas SIA “Rīgas meži” kapitāla daļas pieder Pašvaldībai, ir iespējams nodrošināt kontroli pār kapitālsabiedrību un tādējādi sekmēt mežu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas darbību izpildes kvalitāti un atbilstību izvirzītajām prasībām un mērķiem publiskajā jomā, lai likumīgi, lietderīgi un racionāli apsaimniekotu Pašvaldības nekustamo īpašumu un SIA “Rīgas meži” īpašumā nodoto īpašumu.

Veicot mežu īpašumu apsaimniekošanu, SIA “Rīgas meži” vienlaikus jānodrošina gan meža ražības un vērtības saglabāšana un paaugstināšana, gan arī koksnes resursu vienmērīga un ilgtspējīga izmantošana un meža kopšana, t.sk. šīs darbības rezultātā iegūtās koksnes tirdzniecība.

SIA “Rīgas meži” nodrošina meža apsaimniekošanu 60 877,69 ha platībā ar kopējo cirsma apmēru aptuveni 11,7 milj. m³. Saskaņā ar Pašvaldības rīcībā esošo informāciju 42,6 tūkst. ha jeb 70 % no SIA “Rīgas meži” īpašumā vai apsaimniekošanā esošajām mežu platībām ir pieejamas koksnes ieguvei bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem, un 30 % no SIA “Rīgas meži” apsaimniekotajiem un īpašumā esošajām mežu platībām ir noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi, kas saistīti ar dabas aizsardzību un urbanizāciju.

Daļa SIA "Rīgas meži" nocirstās produkcijas saskaņā ar normatīvo aktu regulējumu tiek atsavināta izsoles ceļā, un daļa tiek izmantota kokzāģētavas "Norupe" vajadzībām³.

Pašvaldība norāda, ka SIA "Rīgas meži" darbības *Meža teritoriju apsaimniekošana un koksnes tirdzniecība* kopējais apgrozījums 2021. gadā bija 0,69 % no kopējā apgrozījuma nozarē, kas norāda, ka, no tirgus daļas aspekta raugoties, SIA "Rīgas meži" kopējā ietekme uz nozari ir nenozīmīga.

Tā kā SIA "Rīgas meži" tirgus daļa, vadoties no apsaimniekotās mežu platības, nepārsniedz 2 %, Pašvaldība secina, ka SIA "Rīgas meži" nevar ietekmēt konkurenci tirgū.

Tā kā SIA "Rīgas meži" realizē tikai koksni un apaļkokus no pārvaldīšanā esošā meža un tā plānveida mežizstrādes un nenodarbojas ar koksnes un apaļkoku iepirkšanu un tālākpārdošanu, realizētās koksnes un apaļkoku apjomi nerada būtisku ietekmi uz konkurenci. Līdz ar to SIA "Rīgas meži" darbības rezultātā tās klienti, kas veic apaļkoku pārstrādi vai tālākpārdošanu, nebūtu spiesti pamest tirgu, ja SIA "Rīgas meži" meža resursi nebūtu pieejami tirgū.

Pašvaldība secina, ka SIA "Rīgas meži" mežu apsaimniekošanā rīkojas kā krietns un rūpīgs saimnieks, kas ļauj no meža apsaimniekošanas darbības pilnībā vai daļēji finansēt citas SIA "Rīgas meži" darbības jomas un Pašvaldības deleģēto uzdevumu izpildi, t.sk. Mežaparka apsaimniekošanu, kā arī Rīgas valstspilsētas dārzu un parku apsaimniekošanu, jo ikgadējā Pašvaldības dotācija apstādījumu teritoriju kopšanas nodrošināšanai (Rīgas valstspilsētas dārzu un parku apsaimniekošanai) nesedz visas ar to saistītās izmaksas.

Nemot vērā iepriekšminēto, Pašvaldība secina, ka SIA "Rīgas meži" veicamā komercdarbība meža teritoriju apsaimniekošanā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta mērķiem – SIA "Rīgas meži" pārvalda tādus īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

Iepazīstoties ar izvērtējumā norādīto informāciju, KP norāda, ka tās ieskatā SIA "Rīgas meži" darbība, nodrošinot Pašvaldības īpašumā esošo meža zemju, kā arī nekustamo īpašumu, kas ieguldīti SIA "Rīgas meži" pamatkapitālā pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punktam. Līdz ar to Pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrībā būtu saglabājama. Vienlaikus KP aicina Pašvaldību un SIA "Rīgas meži" vērtēt iespēju, dažāda veida pakalpojumu saņemšanai, kas saistīti ar šī darbības veida izpildi, izmantot ārpalpojumu, SIA "Rīgas meži" saglabājot nepieciešamo pakalpojumu uzraudzības un koordinācijas funkcijas.

Apstādījumu teritoriju kopšana

Pašvaldība ar 31.01.2017. deleģēšanas līgumu ir uzdevusi SIA "Rīgas meži" veikt pārvaldes uzdevumu – Rīgas valstspilsētas administratīvajā teritorijā publiskajā lietošanā esošo apstādījumu teritoriju vienotu uzturēšanu, t.sk. aizsardzību un izmantošanu sabiedrības interesēs iedzīvotāju rekreācijai un pilsētvides ekoloģiskās un ainaviskās kvalitātes paaugstināšanai. Saskaņā ar iepriekšminēto deleģēšanas līgumu SIA "Rīgas meži" apsaimnieko 125 dārzu, parku, skvēru un apstādījumu objektus 399,2 ha platībā, t.sk. no 30.11.2021. nodrošinot apstādījumu teritorijās izvietoto tiltu, strūklaku un brīvkrānu uzturēšanu, kā arī SIA "Rīgas meži" ir nodotas apsaimniekošanā galvaspilsētas zaļās teritorijas – Lucavsala, AB dambis, Juglas un Ķengaraga promenādes.

Par uzdevumu izpildi tiek saņemta Pašvaldības dotācija un maksa par apstādījumu kopšanas pakalpojumiem, ko SIA "Rīgas meži" veikusi papildus deleģēšanas līgumā noteiktajiem objektiem saskaņā ar deleģēšanas līgumā noteiktajām tiesībām Pašvaldībai uzdot SIA "Rīgas meži" veikt apstādījumu uzturēšanas darbības citās Pašvaldībai piederošajās

³ 2021. gadā izsolēs tika pārdoti 75,8 % no nocirstajiem apaļkokiem, 24,2 % tika nosūtīti uz kokzāģētavu.

teritorijās, par to atsevišķi vienojoties.

Apstādījumu teritoriju kopšanas finansiālie rādītāji ievērojami pasliktinājās 2021. gadā, jo tika samazināta Pašvaldības dotācija – no 2,4 milj. *euro* 2020. gadā līdz 1,4 milj. *euro* 2021. gadā, kamēr kopējās izmaksas ir palikušas stabilas.

SIA “Rīgas meži” šobrīd neslēdz jaunus apstādījumu teritorijas kopšanas līgumus ar citām juridiskām vai fiziskām personām. Attiecīgi, netiek gūti ieņēmumi no apstādījumu pakalpojumu sniegšanas tirgū (ārpus SIA “Rīgas meži” pārvaldītajiem nekustamajiem īpašumiem).

Apstādījumu teritoriju kopšanas finansiālā darbība ik gadu rada SIA “Rīgas meži” zaudējumus aptuveni 1–1,2 milj. *euro* apmērā. Minētie zaudējumi atbilstoši deleģēšanas līguma nosacījumiem tiek segti no citiem SIA “Rīgas meži” komercdarbības virzieniem. 2021. gadā neto peļņa no saimnieciskās darbības bija negatīva – 2,032 milj. *euro*.

Pašvaldība norāda, ka SIA “Rīgas meži” darbības rezultāti attiecīgajā komercdarbības jomā nav salīdzināmi pret nozares vidējiem rādītājiem, ņemot vērā zaudējumu apmēru, ar kādiem tā darbojas. SIA “Rīgas meži” izmaksu pozīcijas, kas attiecināmas uz Mežaparka un citu apstādījumu teritoriju uzturēšanu un apsaimniekošanu netiek subsidētas no Pašvaldības pilnā apmērā, bet gan daļēji un radušos zaudējumus SIA “Rīgas meži” sedz no citos darbības virzienos gūtiem ieņēmumiem. Šis SIA “Rīgas meži” darbības veids nav komerciāls gan pēc pildāmajām funkcijām, gan pēc finanšu rezultātiem. Līdz ar to, šī komercdarbība nav salīdzināma ar konkurentiem, kas nodarbojas ar apstādījumu teritoriju kopšanu vai labiekārtošanu.

Pašvaldība secina, ka SIA “Rīgas meži” veicamā komercdarbība apstādījumu teritoriju kopšanā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. un 3. punkta mērķim – tiek nodrošināti sabiedrības interesēm un Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai stratēģiski svarīgi pakalpojumi, kā arī apsaimniekoti Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai stratēģiski svarīgi īpašumi.

KP ieskatā, SIA “Rīgas meži” darbība, nodrošinot Pašvaldības apstādījumu teritoriju kopšanu un uzturēšanu, varētu tikt uzskatīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. un 3. punktam, t.sk., ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt šo teritoriju aizsardzību un izmantošanu sabiedrības interesēs iedzīvotāju rekreācijai un pilsētvides ekoloģiskās un ainaviskās kvalitātes paaugstināšanai, vienotai teritoriju attīstībai. Tomēr, kā KP ir norādījusi jau iepriekš⁴, tās ieskatā, arī stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšanu un stratēģiski svarīgu īpašumu apsaimniekošanu var nodot arī privātajam sektoram.

Vienlaikus, KP ņem vērā Pašvaldības norādīto, ka Pašvaldība nesedz visas SIA “Rīgas meži” izmaksas, kas ir nepieciešamas, lai uzturētu apstādījumu teritorijas SIA “Rīgas meži” apkalpotajās teritorijās un SIA “Rīgas meži” daļēji subsidē apstādījumu teritoriju kopšanu ar ienākumiem no citiem pamatdarbības veidiem.

Līdz ar to, ņemot vērā iepriekšminēto, secināms, ka privātais sektors varētu nebūt ieinteresēts sniegt teritoriju apsaimniekošanas pakalpojumus, jo privātā sektora komersantu komercdarbības pamatmērķis ir peļņas gūšana. Tomēr, KP ieskatā, lai pārliecinātos, ka pašas SIA “Rīgas meži” nodrošināti dažāda veida ar teritoriju apsaimniekošanu saistīti pakalpojumi, ko ietver šīs darbības virziens, ir efektīvākais veids šo pakalpojumu saņemšanai, būtu jāvērtē iespējas attiecīgos pakalpojumus saņemt kā ārpalpojumus, SIA “Rīgas meži” saglabājot nepieciešamo pakalpojumu uzraudzības un koordinācijas funkcijas.

Kā arī KP uzsver nepieciešamību Pašvaldībai un SIA “Rīgas meži” patstāvīgi regulāri veikt konkurences neitralitātes izvērtējumus, lai novērstu darbības neatbilstības Konkurences likuma 14.¹ pantam riskus.⁵

⁴ Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana. Pieejams, <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1060/download>

⁵ Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijas. Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1147/download>

Stādu audzēšana un tirdzniecība

Attiecīgais darbības veids ir cieši saistīts ar SIA "Rīgas meži" darbību meža teritoriju apsaimniekošanā. Primārā funkcija ir nodrošināt stādus SIA "Rīgas meži" apsaimniekoto meža teritoriju atjaunošanas vajadzībām.

Pašvaldība norāda, ka, tā kā stādiem meža atjaunošanai ir ierobežota pieejamība, raksturīga pieprasījuma neregularitāte un izvirzītas augstas kvalitātes prasības, SIA "Rīgas meži" pati audzē stādus savām vajadzībām saskaņā ar mežizstrādes plāniem, izaudzētos stādus izmanto savām vajadzībām (70 %) un atlikušo daļu pārdod tirgū (30 %)⁶.

Pašvaldības ieskatā, SIA "Rīgas meži" racionāli un efektīvi apsaimnieko tās rīcībā esošos resursus un nav identificējama konkurentu diskriminācija, priekšrocību radīšana un konkurentu nelaišana tirgū, jo tiek veikts Pašvaldības uzdots uzdevums stratēģiski svarīgu nekustamo īpašumu apsaimniekošanā. Lai arī stādu audzēšanai ir komerciāls raksturs, tomēr tā ir cieši saistīta ar meža teritoriju apsaimniekošanu, nodrošina SIA "Rīgas meži" resursu lietderīgu izmantošanu un ir pakārtota SIA "Rīgas meži" kā Pašvaldības kapitālsabiedrības nefinanšu mērķiem. Attiecīgais darbības veids Pašvaldības ieskatā nepilda komerciālu funkciju, bet nodrošina veiksmīgu SIA "Rīgas meži" darbību caur vertikālo integrāciju.

Pašvaldība norāda, ka stādu iepirkšana no citiem tirgus dalībniekiem būtu neefektīva, ņemot vērā, ka, pat nodrošinot šo funkciju pašu spēkiem, šī darbība (virziens) ir ar zaudējumiem.

KP secina, ka attiecīgais darbības veids var tikt uzskatīts par papildpakalpojumu, kas nodrošina SIA "Rīgas meži" pamatdarbības veida *Meža teritoriju apsaimniekošana* izpildi, nodrošinot meža stādāmo materiālu SIA "Rīgas meži" apsaimniekoto meža teritoriju atjaunošanai.

SIA "Rīgas meži" tīmekļa vietnē norādīta informācija, ka nākamo gadu laikā plānots ievērojami palielināt izaudzēto meža stādu daudzumu⁷. Līdz ar to, ņemot vērā, ka SIA "Rīgas meži" izaudzētie stādi tiek pārdoti arī brīvajā tirgū, KP uzsver publisko personu un to kapitālsabiedrību īpašo atbildību, darbojoties tirgū, ievērot VPIL 88. panta nosacījumus un konkurences neitralitātes principu, lai sabiedrības interesēs nepieļautu, ka to rīcība kavē, ierobežo vai deformē konkurenci.

KP ieskatā, ja stādu audzēšanas un tirdzniecības pakalpojumu tirgū (attiecībā uz stādāmo materiālu, kas tiek realizēts brīvajā tirgū) nav konstatējama tirgus nepilnība, pirmšķietami nav saskatāms pamatojums ražošanas jaudu palielināšanai, kas ietvertu arī aktīvāku iesaisti tirgū, par cik jau pašreiz tirgū piedāvātā daļa no kopā izaudzētajiem stādiem var radīt bažas, ka stādu audzēšana un tirdzniecība daļēji vairs nav uzskatāma par papilddarbību, kas cieši saistīta pamatdarbību un līdz ar to nav pamatota.

Zāgmateriālu ražošana un tirdzniecība

2013. gadā SIA "Rīgas meži" uzsāka koksnes pārstrādi, uzbūvējot kokzāģētavu "Norupe" ar pārstrādes jaudu 50 tūkst. m³ apaļkoksnes gadā, lai gūtu pievienoto vērtību no Pašvaldībai piederošajiem koksnes resursiem.

Pašvaldība secinājusi, ka kokzāģētavas saimnieciskā darbība un tās vertikālā integrācija uzņēmumā, balstoties uz darbības rezultātiem, nav bijusi veiksmīga un nesusi SIA "Rīgas meži" tikai zaudējumus. Lai arī kokzāģētava, dažādojot darbības veidus, diversificē ieņēmumus, lai samazinātu ieņēmumu īpatsvaru no augošas koksnes pārdošanas, un tās darbība ir vērsta uz pievienotās vērtības produktu ražošanu, SIA "Rīgas meži" darbība šajā nozarē neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas noteikumiem.

SIA "Rīgas meži" padome 29.12.2021. sēdē (protokols Nr. 12) nolēmusi izbeigt darbību

⁶ Pašvaldības sniegtie dati par 2021. gadu.

⁷ https://www.rigasmezi.lv/lv/norupes_kokaudzetava/par_kokaudzetavu/?doc=1268

zāģmateriālu ražošanas un tirdzniecības jomā, izbeidzot SIA “Rīgas meži” līdzdalību kokzāģētavā “Norupe”, un nosakot termiņu par līdzdalības izbeigšanas ekonomiski izdevīgākā aprēķinos balstīta modeļa noteikšanai ne vēlāk kā 31.12.2022.

KP atbalsta SIA “Rīgas meži” pieņemto lēmumu par darbības izbeigšanu zāģmateriālu ražošanas un tirdzniecības jomā, izbeidzot SIA “Rīgas meži” līdzdalību kokzāģētavā “Norupe”, ņemot vērā, ka, veicot izvērtējumu, nav konstatēta attiecīgā darbības veida atbilstība kādam no VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem.

Nekustamā īpašuma pārvaldīšana un iznomāšana

Pašvaldība norādījusi, ka izvērtējums par darbības veidu *Nekustamā īpašuma pārvaldīšana un iznomāšana* tiek veikts attiecībā uz SIA “Rīgas meži” darbību Kultūras un atpūtas parka “Mežaparks” (turpmāk – KAP Mežaparks) pārvaldīšanā un apsaimniekošanā daļā, kas nav mežaparks, un nekustamo īpašumu, kas nav zemes dzīles, iznomāšanu.

Meža teritoriju apsaimniekošanu un publisko apstādījumu teritoriju kopšanu SIA “Rīgas meži” veic tās īpašumā vai pārvaldīšanā esošo nekustamo īpašumu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas darbību ietvaros.

Starp Pašvaldību un SIA “Rīgas meži” 10.06.2019. noslēgts Nekustamo īpašumu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgums Nr. RD-19-620-lī, saskaņā ar kuru SIA “Rīgas meži” nodrošina Pašvaldībai piederošo un piekrītošo nekustamo īpašumu ārpus Rīgas valstspilsētas administratīvās teritorijas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, cita starpā nodrošinot nekustamo īpašumu nomas līgumu administrēšanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Tāpat šī līguma ietvaros SIA “Rīgas meži” veic meža zemes atmežošanas organizēšanu, zemes sadalīšanas, uzmērīšanas, īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā un novērtēšanas organizēšanu.

Starp Pašvaldību un SIA “Rīgas meži” noslēgts KAP Mežaparks pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgums, lai nodrošinātu KAP Mežaparks kā kultūrvēsturiskā objekta vienotu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, labiekārtošanu, uzturēšanu, aizsardzību, attīstību un izmantošanu sabiedrības interesēs, tai skaitā radītu priekšnoteikumus iedzīvotāju kvalitatīvas atpūtas un izklaides iespējām rekreācijai paredzētajā teritorijā, dabu saudzējošā un labiekārtotā vidē, saglabājot Mežaparka estētisko, ainavisko, ekoloģisko, kultūrvēsturisko un izglītojošo vērtību, kā arī ievērojot, ka Mežaparks ir iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kā Valsts nozīmes arhitektūras (pilsēt būvniecības) piemineklis, tam ir būtiska nozīme kā Dziesmu svētku norises vietai, kas ir kultūrvēsturiskā mantojuma daļa, kuras saglabāšana ir nepieciešama nākamajām paaudzēm.

Tāpat SIA “Rīgas meži” uzdevums cita starpā ir nodrošināt aktīvās atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespējas Mežaparka apmeklētājiem, kā arī uzlabot un attīstīt Mežaparka infrastruktūru saskaņā ar Mežaparka lokālplānojumu.

SIA “Rīgas meži” veikto pārvaldīšanas darbību ietvaros apsaimniekošanas rezultātā rodas arī produkti (piemēram, nomas pakalpojumi, rekreācijas un atpūtas vietas u.c.), kas izmantojami racionāli un efektīvi.

KAP Mežaparks teritorijā esošie objekti tiek nodoti nomā rekreācijas, sporta vai atpūtas vajadzībām, kā arī tikuši izmantoti dažādu koncertu, pasākumu, tai skaitā Dziesmu svētku, organizēšanai. Ieņēmumi no šo teritoriju iznomāšanas ir sezonāli, taču apsaimniekošanas un uzturēšanas darbi ir jāveic visu gadu, kas ir viens no iemesliem izteikti negatīvajiem neto peļņas rādītājiem⁸. KAP Mežaparks pārvaldīšanas un apsaimniekošanas zaudējumi tiek segti ar SIA “Rīgas meži” ienākumiem no citiem pamatdarbības veidiem, t.sk. ieņēmumiem no zemes

⁸ 2021. gadā Kultūras un atpūtas parks “Mežaparks” par nekustamā īpašuma un zemes nomu, kā arī infrastruktūras uzturēšanu guva 138 tūkst. euro lielus ieņēmumus. Izdevumi bija 433 tūkst. euro. Rezultāts negatīvs – 338 tūkst. euro.

nomas, zemes dzīļu nomas un mežību tiesību nomas.

SIA "Rīgas meži" pārvaldīšanā esošā nekustamā īpašuma iznomāšana Pašvaldības ieskatā ir vērtējama kā ekonomiski pamatota darbība, kas vērsta publiskas mantas lietderīgas un racionālas pārvaldības pienākumu izpildei un ir SIA "Rīgas meži" pamata saimnieciskai darbībai pakārtota darbība.

Tā, kā SIA "Rīgas meži" nodrošina tikai tās pārvaldīšanā nodoto nekustamo īpašumu apsaimniekošanu un tas nav tirgū piedāvāts pārvaldīšanas pakalpojums, Pašvaldības ieskatā nav identificējama neatbilstība konkurences neitralitātei, jo tiek veikts Pašvaldības uzdots uzdevums nekustamo īpašumu apsaimniekošanā.

Mežaparka apsaimniekošanu uzticot SIA "Rīgas meži", vienlaikus Pašvaldībai kā kapitāla daļu turētājai saglabājot pilnu kontroli un ietekmi pār SIA "Rīgas meži" darbību, var tikt nodrošināta Mežaparka uzturēšana un izmantošana sabiedrības interesēs, un šāds risinājums Pašvaldības ieskatā uzskatāms par efektīvāko un racionālāko arī no izmaksu segšanas viedokļa. Darbības nodošana citiem tirgus dalībniekiem esošajos apstākļos būtu vērtējama kā nelietderīga un neefektīva, jo, nododot pakalpojumu sniegšanu privātpersonām, to izpildei būtu piesaistāmi finanšu resursi no Pašvaldības budžeta, kā arī palielinātos risks, ka Pašvaldība nespētu pienācīgi ietekmēt tās nekustamo īpašumu pārvaldīšanas kvalitāti un atbilstību stratēģiskajiem mērķiem.

Kā arī Pašvaldība norādījusi, ka tirgus izvērtēšanas rezultātā SIA "Rīgas meži" apsaimniekošanas darbības veic tikai tādā gadījumā, ja šāda izvēle ir lētāka, racionālāka, efektīvāka, vai arī privātā sektora pārstāvji nav gatavi sniegt šādu pakalpojumu, jo tas viņiem nav komerciāli izdevīgi.

Pašvaldība secina, ka SIA "Rīgas meži" veicamā komercdarbība nekustamā īpašuma pārvaldīšanā un iznomāšanā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta mērķiem – SIA "Rīgas meži" pārvalda tādus īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai.

KP ieskatā, SIA "Rīgas meži" darbība šajā sadaļā norādīto nekustamo īpašumu pārvaldīšanas jomā var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punktam, t.sk., ņemot vērā KAP Mežaparks kā kultūrvēsturiskas un sabiedrībai būtiskas teritorijas īpašo nozīmi. KP atbalsta Pašvaldības viedokli, ka SIA "Rīgas meži" kā Pašvaldības kapitālsabiedrībai ir jā saglabā Mežaparka pārvaldīšanas funkcijas, Pašvaldībai kā kapitāla daļu turētājai saglabājot pilnu kontroli un ietekmi pār SIA "Rīgas meži" darbību.

KP pieņem zināšanai un pozitīvi vērtē Pašvaldības norādīto informāciju, ka SIA "Rīgas meži" konkrētas apsaimniekošanas darbības (izvērtēšanas rezultātā) pārvaldīšanas pakalpojumu ietvaros veic tikai gadījumos, ja šāda izvēle ir lētāka, racionālāka, efektīvāka, vai arī privātā sektora pārstāvji nav gatavi sniegt šādu pakalpojumu, jo tas viņiem nav komerciāli izdevīgi.

KP ieskatā, nekustamo īpašumu noma, t.sk., kultūras un izklaides aktivitātēm Mežaparka teritorijā, var tikt vērtēta, kā Pašvaldības (SIA "Rīgas meži") rīcībā esošo resursu lietderīga izmantošana, tādējādi iegūstot papildus līdzekļus SIA "Rīgas meži" darbības nodrošināšanai. Līdz ar to, KP nav iebildumu attiecībā uz šāda darbības veida turpināšanu.

Zemes dzīļu apsaimniekošana

Zemes dzīļu apsaimniekošana iekļauj SIA "Rīgas meži" pārvaldīšanā nodoto nekustamo īpašumu (kūdras lauku) pārvaldīšanu un iznomāšanu, kas nav tirgū piedāvāts pārvaldīšanas pakalpojums. SIA "Rīgas meži" pieder kūdras purvi Limbažu novadā, Olaines novadā, Ķekavas novadā un Mārupes novadā. Ieņēmumi no zemes dzīļu iznomāšanas 2021. gadā bija 127,8 tūkst. euro (2020. gadā – 148,7 tūkst. euro, 2019. gadā – 149 tūkst. euro, 2018. gadā – 146 tūkst. euro, 2017. gadā – 131 tūkst. euro).

Vienīgais konkurents, kurš iznomā kūdras atradnes laukus, ir VAS "Latvijas valsts meži", kurai pieder 54 kūdras teritorijas vairāk nekā 17 tūkst. ha platībā.

Pašvaldība norāda, ka SIA “Rīgas meži” līdzīgi kā VAS “Latvijas valsts meži” ir faktiski mantojusi kūdras un citu derīgo izrakteņu ieguves nozari ar jau spēkā esošām līgumsaistībām ar konkrētiem uzņēmumiem, un SIA “Rīgas meži” uzdevums, pārņemot šos nekustamos īpašumus, faktiski bija nodrošināt nomas līgumu saistību izpildi atbilstoši spēkā esošajiem līgumiem. Pēc esošo līgumu termiņa beigām jauni nomas līgumi atbilstoši normatīvo aktu regulējumam var tikt slēgti tikai ar izsoles starpniecību.

Pašvaldība norāda, ka SIA “Rīgas meži” finanšu rādītājus šajā darbības jomā nav iespējams analizēt un salīdzināt ar konkurentiem, ņemot vērā, ka peļņas vai zaudējumu pārskata līmenī nav iespējams precīzi izdalīt un noteikt uz konkrēto biznesa darbību attiecināmās izmaksas, kā arī nepastāv tādi konkurenti, kuri nodarbotos ar šo platību iznomāšanu, jo ierastā prakse ir kūdras zemes īpašniekam pašam apsaimniekot un pašam izstrādāt kūdru.

SIA “Rīgas meži” pašai uzņemties kūdras izstrādāšanu un citas ar purvu apsaimniekošanu saistītas darbības būtu nerentabli, ņemot vērā to ģeogrāfisko izkliedētību un SIA “Rīgas meži” pamatdarbību, kas ir saistīta ar meža zemes un tai piegulošo īpašumu apsaimniekošanu, nevis zemes dzīļu izstrādāšanu.

Pašvaldība secinājusi, ka SIA “Rīgas meži” darbība zemes dzīļu apsaimniekošanā un iznomāšanā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta mērķiem – SIA “Rīgas meži” pārvalda tādus īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Kā arī uzskatāms, ka SIA “Rīgas meži” racionāli un efektīvi apsaimnieko nekustamos īpašumus, lai gūtu ieņēmumus, ko izmantot pamatdarbības nodrošināšanai.

KP ieskatā, SIA “Rīgas meži” veiktā zemes dzīļu apsaimniekošana, kas ietver nekustamo īpašumu (kūdras lauku) iznomāšanu, var tikt vērtēta, kā Pašvaldības (SIA “Rīgas meži”) rīcībā esošo resursu lietderīga izmantošana, tādējādi iegūstot papildus līdzekļus pamatdarbības funkciju nodrošināšanai. Papildus tam, KP ieskatā, SIA “Rīgas meži” pašai uzņemties darbības, kas saistītas ar zemes dzīļu izstrādāšanu, būtu vērtējamas kā darbības, kas nav atbilstošas VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem. Līdz ar to, KP nav iebildumu attiecībā uz šāda darbības veida turpināšanu līdzšinējā formā.

Vides izglītība

SIA “Rīgas meži” vides izglītības funkciju īsteno vides izglītības programmas “Zaļā klase” ietvaros, ievērojot Rīgas domes Mājokļu un vides komitejas 14.09.2021. sēdē akceptēto SIA “Rīgas meži” izstrādāto vides izglītības programmas “Zaļā klase” koncepciju, kuras mērķis ir regulāri un ilgtermiņā sniegt sabiedrībai zināšanas par meža ekosistēmu, tā ekonomisko un sociālo nozīmi, kā arī ilgtspējīgu un viedu SIA “Rīgas meži” pārvaldīšanā esošo teritoriju, t.sk. parku u.c. apsaimniekošanu. “Zaļās klases” ilgtermiņa mērķis ir veicināt, lai katrs otrais Rīgas un Pierīgas iedzīvotājs vismaz reizi gadā tieši vai netieši iesaistās kādā no programmas piedāvātajiem pasākumiem vai aktivitātēm.

Pakalpojumi⁹ ietver izzinoši izglītojošas ekskursijas/aktivitātes gan “Zaļās klases” kompleksā, gan SIA “Rīgas meži” apsaimniekotajos parkos u.c. Maksas pakalpojumiem noteiktas atlaides grupām no izglītības iestādēm, biedrībām un nodibinājumiem, kuru juridiskā atrašanās vieta ir SIA “Rīgas meži” apsaimniekoto teritoriju pašvaldības. Tāpat paredzēts, ka pēc “Zaļās klases” kompleksa “Darbnīcu mājas” pilnīgas būvniecības pabeigšanas 2022. gadā kompleksu varēs vēl plašāk iznomāt dažādu pasākumu organizēšanai. Tāpat Pašvaldība norāda, ka plānots, ka programmas “Zaļā klase” projekti tiks īstenoti arī SIA “Rīgas meži” apsaimniekotajā KAP Mežaparks, kur vides un infrastruktūras izmaiņu un modernizācijas rezultātā tiek attīstīta vieta un iespējas uzņēmējdarbības attīstībai, kā rezultātā tiktu stimulēti

⁹ SIA “Rīgas meži” valdes 25.08.2021. sēdē apstiprināts “Zaļās klases” maksas pakalpojumu cenrādis (aktualizēts SIA “Rīgas meži” valdes 03.05.2022. sēdē),

https://rigasmezi.lv/lv/vides_izglitibas_programma_zala_klase/cenradis/?doc=11907

informatīvi izglītojošie, integrācijas, sporta u.c. pasākumi.

Līdz šim SIA "Rīgas meži" veikusi investīcijas "Zaļā klase" aktivitāšu nodrošināšanai, tostarp investīcijas infrastruktūras objektu attīstībā (saskaņā ar SIA "Rīgas meži" investīciju plāniem 2019. un 2020. gadā kopā 575 229 *euro* apmērā (2019. gadā veikta izglītības projekta "Zaļā klase" apmācību kompleksa – kompetenču centra – būvniecība)).

Pašvaldība norāda, ka, ņemot vērā līdzšinējo veikto aktivitāšu apjomu un koncepcijā atspoguļoto SIA "Rīgas meži" plānoto dalībnieku skaitu informatīvi izglītojošu ekskursiju un/vai nodarbību, dabas teritoriju sakopšanas un aizsardzības pasākumos gadā – 15 000 iedzīvotāju, kā arī noteikto apmācību un ekskursiju kā maksas pakalpojumu cenu – 24,20 *euro*/h (ar PVN) apmērā, un piemērotas pakalpojumu maksas atlaides dažādām apmeklētāju grupām, secināms, ka pašreiz nav iespējams precīzi noteikt šī darbības virziena ekonomisko ietekmi.

Izvērtējumā uzsvērts, ka darbības virziens ir cieši un nesaraujami saistīts ar SIA "Rīgas meži" pamatdarbību meža un apstādījumu teritoriju apsaimniekošanas jomā, kā arī izriet no politikas plānošanas dokumentiem un normatīvo aktu prasībām. Ņemot vērā, ka izglītošanas pasākumi veikti jau vairākus gadus, uzskatāms, ka būtībā vides izglītības pasākumu īstenošanai nav peļņas gūšanas raksturs, tie vairāk vērsti uz sociālo funkciju īstenošanu – sabiedrības izglītošanu un vides veselības un ilgtspējas vairošanu, tādējādi to sniegšana ir attaisnojama.

Vienlaikus norādīts, ka "Zaļā klase" darbības virzienā plānots sniegt arī maksas pakalpojumus, piemēram, ilgtermiņā "Zaļā klase" kompleksu un tā teritoriju varēs iznomāt korporatīvo pasākumu organizēšanai, kā arī tiks piedāvātas Sabiedrības speciālistu vadītās tematiskās, informatīvās ekskursijas un nodarbības: "Izzini mežu!", "Izaudzē koku!", "Cīnies pret invazīvajām sugām!" u.c. Maksas pakalpojumiem tiks piemērotas atlaides izglītības iestādēm, kā arī daudz bērnu ģimenēm, invalīdiem u.c.

Iepazīstoties ar Izvērtējumā sniegto informāciju saistībā ar SIA "Rīgas meži" darbību vides izglītības jomā, KP secina, ka darbības virziens "Zaļā klase" var tikt vērtēts kā papildpakalpojums, kas ir saistīts ar SIA "Rīgas meži" pamatdarbību meža teritoriju pārvaldīšanā un apsaimniekošanā, nodrošinot sabiedrības izglītošanu atbilstoši "Zaļā klase" koncepcijā ietvertajiem mērķiem – par meža ekosistēmu, tās ekonomisko un sociālo nozīmi, ilgtspējīgu un viedu mežu (dārzu, parku) apsaimniekošanu.

Attiecībā uz plānoto darbības virzienu – "Zaļās klases" kompleksa un tā teritoriju iznomāšana korporatīvo pasākumu organizēšanai, kā SIA "Rīgas meži" iespējamo papildpakalpojumu, KP norāda, ka tās ieskatā, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji, kas konkrētajā gadījumā (pirms plānotās darbības uzsākšanas) būtu jāizvērtē:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Tāpat KP vērš Pašvaldības un SIA "Rīgas meži" uzmanību, ka, ņemot vērā likumdevēja mērķi, ierobežot nepamatotu publiskas personas iesaistīšanos komercdarbībā, publiskai personai izvērtējums būtu jāveic arī gadījumos, kad tās kapitālsabiedrība vēlas paplašināt savu darbību, taču nav vēl iestājies likumā noteiktais termiņš pārvērtēšanas veikšanai (pieci gadi).

